

ти в Ужгородському університеті (з 1967 р.) він дав путівку у життя сотням випускників історичного факультету, кілька десятків з них стали фаховими етнографами, захистивши з проблем народознавства Закарпаття дипломні та дисертаційні роботи. Кафедра історії стародавнього світу і середніх віків, яку з 1998 р. очолює професор Михайло Тиводар, стала кузницею кадрів істориків і етнологів нашого краю. Завідувач кафедри на високому науковому і методичному рівні читає нормативні курси "Історія первісного суспільства", "Етнологія", спеціальні курси "Етнологія слов'янських народів", "Етнокультурні процеси в Карпатах у I–II тисячоліттях н. е.", "Етнографія

Закарпаття". У 1998 р. він перший в Україні видав поважний навчальний посібник для студентів історичних факультетів "Етнологія", перевиданий 2004 р.

Перерахувати і згадати усе, зроблене Михайлом Тиводаром, у невеликій статті неможливо. Але й те, що сказано, дає підставу зробити висновок, що в його особі маємо сумлінного і поважного науковця, активного громадського, культурного і політичного діяча, пристрасного публіциста, чудового педагога і справжнього патріота України. Віримо, що своєю самовідданою працею він ще не раз порадує своїх земляків і всю українську спільноту.

КОРИФЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ФОЛЬКЛОРИСТИКИ До 80-річчя від дня народження Наталі Шумади

Леся ВАХНІНА

Про доктора філологічних наук, професора Наталю Сергіївну Шумаду не можна говорити лише як про відому в Україні та слов'янському світі дослідницю фольклору. Грані її таланту сягають також літературної творчості, адже вона відома і як майстерний перекладач з болгарської мови, і як сценарист. Не випадково, під час однієї зустрічі у Варшаві з колишнім надзвичайним та повноважним послом України в Польщі, поетом Дмитром Павличком, згадуючи про ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, він передусім запитав про Н. Шумаду, згадавши її як найпомітнішу постать в українській фольклористиці.

Одним з найцінніших є її педагогічне покликання, рідкісне вміння передати свої знання наступним поколінням фольклористів. Наставник цілої когорти кандидатів та докторів наук, а також численних студентів, майбутніх акторів та режисерів, яких вона навчила, керуючи кафедрою та викладаючи український фольклор в Інституті театрального мистецтва ім. І. Карпенка-Карого, любити рідне слово, що втілювалося у фольклорних образах.

Наталія Шумада

Н. Шумада народилася в селі Ладен Чернігівської області, середню школу закінчила в Кам'янці-Подільському, її молодість була опалена війною, вищу філологічну освіту здобувала у нелегкий повоєнний час в Київському національному університеті ім. Т. Шевченка (1949). Після закінчення університету вчителювала, працювала редактором у видавництві дитячої літератури "Веселка".

Понад 50 років доля славної ювілярки пов'язана з ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, починаючи ще з 1954 р. Науковий шлях Наталі Сергіївни є фактично історією Інституту. Їй пощастило працювати разом з незабутніми М. Рильським, М. Стельмахом, Л. Ревуцьким, В. Касіяном та багатьма іншими славними та відомими діячами української культури. Вона пройшла шлях від аспірантки, опонентом дисертації якої був саме Максим Рильський, до завідувача відділом рукописних фондів, провідного наукового співробітника відділу мистецтва та народної творчості зарубіжних країн, доктора філологічних наук, професора.

Н. Шумада — автор багатьох монографій, підручників та хрестоматій з фольклору, наукових статей, упорядник численних фольклорних збірників українського та болгарського фольклору.

В коло її наукових інтересів входить передусім дослідження болгарського фольклору в Україні та українсько-болгарських зв'язків, яким присвячено чимало її наукових праць. Перша монографія Наталі Шумади "Українсько-болгарські фольклористичні зв'язки" (Київ, 1969) одразу привернула увагу колег в Болгарії, зокрема відомого академіка Петра Динекова. Вона постійний автор і в болгарських наукових виданнях, зокрема журналі "Български фолклор". Фундаментальне видання болгарських пісень Півдня України, здійснене нею спільно з відомим болгарським фольклористом Н. Кауфманом, привернуло увагу дослідників європейських країн.

Н. Шумада залишається одним з найактивніших популяризаторів болгарської культури в Україні. Вона завжди знаходить час допомогти своїми науковими консультаціями представникам болгарської меншини, зокрема Товариству "Радолубіє". До неї приїждять консультуватися з усієї України.

Не випадково її наукова діяльність високо оцінена в Болгарії, вона стала кавлером ордену Кирила та Мефодія та цілого ряду медалей. Водночас постать Н. Шумади як науковця є авторитетною і в інших слов'янських країнах. Широко відомі її наукові монографії та розвідки, де вона виступає як фольклорист-славист. Її порівняльні студії завжди торкаються актуальних проблем історії слов'янської фольклористики та побутування слов'янського фольклору в Україні, у зв'язку з чим привернула увагу колег-славистів її монографія "Сучасна пісенність слов'янських народів України" (1981), що стала її докторською дисертацією (1984).

Чимало років Н. Шумада бере участь у роботі Міжнародних з'їздів славистів, є членом міжнародної Комісії з дослідження слов'янського фольклору при Міжнародному Комітеті славистів. Неодноразово вона виступала також на таких представницьких міжнародних форумах, як конгреси Міжнародного Товариства дослідників етнології та фольклору (SIEF), зокрема в Ліссабоні та Венеції. В минулому році вона була доповідачем на 35-ій Міжнародній баладній конференції SIEF, що відбулася у Києві в ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України.

Незважаючи на негоду, вона завжди долає шлях до Інституту, не уявляючи свого особистого життя поза відділом мистецтва та народної творчості зарубіжних країн, завжди скромно говорить про себе та свої заслуги. Нещодавно Вчена рада Інституту рекомендувала до друку її нову працю, присвячену болгарам України. Без неї не може обійтися також інститутська Спеціалізована рада із захисту докторських дисертацій, якій Н. Шумада, як заступник голови ради, віддає свій науковий досвід та завзяття. Адже основна її турбота впродовж усього життя і особливо в останні роки — це наукові кадри вищої кваліфікації, які вкрай потрібні для розвитку академічної науки та ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України.

Завжди сяючі назустріч людям очі, привітна усмішка, жіноча краса, яка відображає її щиру, сповнену пісень та натхнення, поетичну душу.

Високошановна і дорога ювілярко, хай Вам ще довго "мандрівочка пахне", а назустріч завжди всміхаються Ваші близькі та колеги, яких у Вас — по всій Україні, творчого Вам натхнення та довгих літ!

З роси Вам і з води!